

**A BAKONY-HEGYSÉG
NABIDAE, REDUVIIDAE ÉS PYRRHOCORIDAE
FAUNÁJÁNAK ALAPVETÉSE
(HETEROPTERA)**

DR. HARMAT BEÁTA
Bakonyi Természettudományi Múzeum
Zirc

ABSTRACT: The paper includes the information of three kind of bugs '26 species (*Nabidae*, *Reduviidae* and *Pyrrhocoridae*), which are to be found in the territory of the Bakony mountain. Their faunistics interests are: *Stalia boops*, *Dolichonabis lineatus*, *Dolichonabis limbatulus*, *Pygolampis bidentata* and *Nagusta goedeli*.

Bevezetés

Ebben a dolgozatomban három poloskacsalád fajainak bakonyi elterjedési adatait közlöm, zömében a Bakonyi Természettudományi Múzeum Heteroptera-gyűjteményének, kisebb részben a budapesti Természettudományi Múzeum Állattárának példányai (Á-val jelölve), illetve irodalmi adatok alapján. Az utóbbi két forrásnál gyakran előfordult, hogy a lelőhelyadatok hiányosak voltak. Ezek így szerepelnek a felsorolásban.

A tanulmány része annak a sorozatnak, amely a Bakony poloskafaunáját mutatja be. Első megjelent dolgozatomban (HARMAT 1986a) részletesen leírtam, kik és milyen formában foglalkoztak a rend kutatásával a Bakonyban, ezért most nem térek ki az egész csoportot érintő irodalomra, csak a címben szereplő három családdal foglalkozókra. E családokból legrégebben Horváth Géza, a magyar rovartan egyik nagyja több cikkében is közöl adatokat (HORVÁTH 1874, 1877, 1918). A két ragadozó család, a *Nabidae* és a *Reduviidae* hazai elterjedésével, fajainak életmódjával pedig igen részletesen foglalkozott BENEDEK (1967, 1968a, 1968b, 1969a, 1969b, 1970). Írásaiban sok bakonyi adatot is felsorol, az ezekhez tartozó példányok nagy része megtalálható a Természettudományi Múzeum (Budapest) gyűjteményében. Egy korábbi cikkben néhány ide tartozó ritka faj adatait már én is közöltem (HARMAT 1968b).

Jelen dolgozatomban tehát e három család hazánkban élő 33 faja közül a Bakony területén eddig megtalált 26 faj lelőhelyadatai szerepelnek, abc-sorrendben. Az adatok zöme, mint már említettem, a Bakonyi Természettudományi Múzeum Heteroptera-gyűjteményéből származik, amelyet nagyrészt az 1962-ben szerveződött „A Bakony természeti képe” kutatóprogram

résztvevői gyűjtöttek össze. Közülük a leggyakrabban szereplők nevét a helykímélés kedvéért rövidítve adom meg:

Bali József	BJ	Benedek Pál	BP
Harmat Beáta	HB	Havasi Istvánné	HI
Kasper Ágota	KÁ	Papp Jenő	PJ
Tóth Sándor	TS		

Ezúton mondok köszönetet mindazoknak, akik a múzeumi példányokat összegyűjtötték, ezzel is lehetővé téve a bakonyi fauna feltárását és a dolgozat elkészülését. A fajok meghatározásához, az elterjedési- és életmódatatok összegyűjtéséhez főleg BENEDEK (1967, 1968a, 1968b, 1969a, 1969b, 1970) és WAGNER (1967) írásait használtam fel.

NABIDAE - Tolvajpoloskák

A *Nabidae* család tagjai lárva és imágó formában egyaránt ragadozók, sok fajuk a mezőgazdasági kártevők számának fontos korlátozója. Részletesebb vizsgálatukkal BENEDEK (1968b, 1969b) foglalkozott, s – idézve mások megfigyelési adatait is – megállapította, hogy a család tagjai közül a Nabis-fajok főleg lucernásokban jelentősek más („kártevő”) poloskák (pl. *Lygus*- és *Adelphocoris*-fajok) pusztításával. A levéltetvek és a burgonyabogár ellenségeként is számon tarthatjuk (JERMY 1951). Két másik faj, a *Himacerus apterus* és az *Aptus mirmicoides* az erdőkben előforduló kártevőket pusztítja.

BENEDEK (1969a) faunafüzetében Magyarországról 7 nem 14 fajt mutatva ki, 5 fajt még zárójelben közölt. Utóbbiak közül kettő, a *Stalia boops* és a *Dolichonabis lineatus* azóta már előkerült (a Bakonyból is sikerült mindkettőt kimutatni), így 16-ra emelkedett a család hazai fajainak száma. Az alábbi lista szerint a Bakonyban eddig 15-öt sikerült megtalálni. A hiányzó faj (*Nabis capsiformis*) nagyon ritka, csupán néhány hazai lelőhelye ismert.

Prostemma guttula (FABRICIUS, 1787)

Az északi és nyugati részek kivételével egész Európában megtalálható, de délen gyakori. Hazánkban inkább a melegebb, szárazabb, homoktalajú területeken él, másutt ritka. Kevés bakonyi lelőhelye kizárólag a Balaton partján található. – Balatonalmádi, 1965. VIII. 20. PJ 1♀ - Paloznak, 1982. IX. 23. HB 1♂ - Tihany, 1935. IV. 12. Mihályi (Á).

Prostemma aenicolle (STEIN, 1857)

Mediterrán faj, az északi és északnyugati területeket kivéve egész Európában megtalálható. Meleg- és szárazságg kedvelő, kora tavasztól késő őszig foghatjuk. Az imágó telet. – Borzavár, 1932. VII. 02. (Á) - Fenyőfő: Ósfenyves, 1973. IV. 01. Bankovics-Zombori 1♂ - Pápasalamon: Kőrös-patak, 1974. IX. 05. 1♀.

Prostemma sanguinea (ROSSI, 1790)

Mediterrán faj, az északi területek kivételével egész Európában előfordul, hazánkban ritka, csak néhány lelőhelye ismert. Egyetlen bakonyi adatát HORVÁTH (1918) említi (Tapolca), de a bizonyító példány nincs meg.

Alloeorhynchus flavipes (FIEBER, 1836)

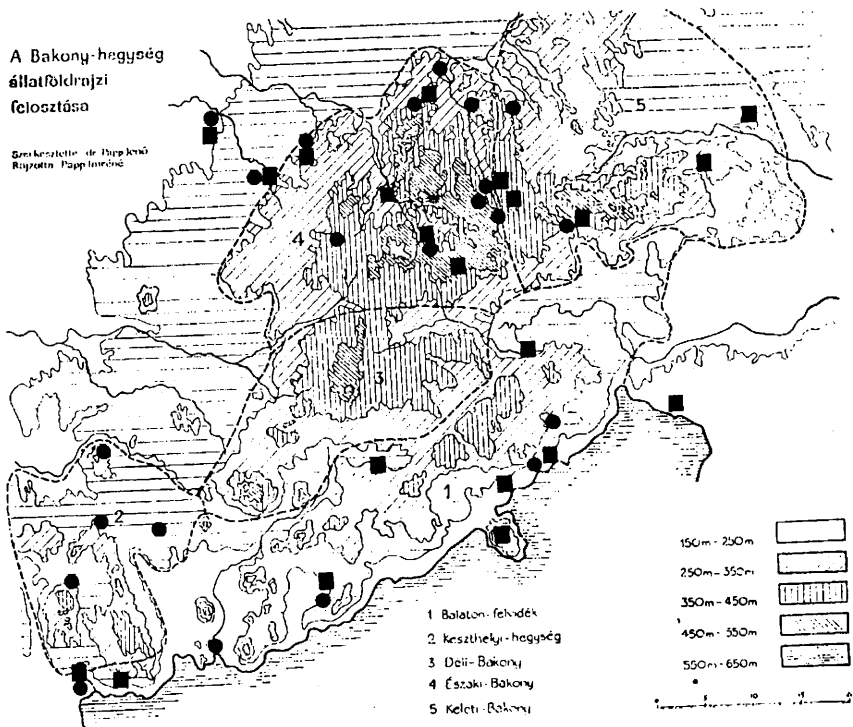
Európa déli és középső területein él. Kedveli a napos, meleg, füves helyeket. Hazánkban nagyon ritka, csak néhány pontról került elő. Egyetlen bakonyi lelőhelye Sóly (HORVÁTH 1918).

Himacerus apterus (FABRICIUS, 1789)

Eurosibériai faj, hazánkban különösen a hegyvidéken gyakori. Erdőkben, erdőszéleken található, nagyobb denzitás esetén az erdei kártevők számának fontos korlátozója lehet. Pete formában telel. Területünkéről legtöbb példánya a Keszthelyi-hegyéből és a Magas-Bakonyból került elő (*I. ábra*). – Bakonynána: Alsópere, 1964. VIII. 27. PJ 3♂3♀ - Bakonyoszlop, 1983. VIII. 02. TS 1♂ - Bakonyszentlászló, 1981. VIII. 29. HB 1♀ - Csabrendek: Rendeki-hegy, 1986. VII. 14. HB 1♂1♀ - Csopak, 1960. VIII. 12. (BENEDEK 1969b) - 1960. IX. 26. Novák (Á) - Eplény: Malomréti-völgy, 1982. VIII. 26. Berczi L. 1♀ - Felsőörs: Királykúti-völgy, 1978. VIII. 24. Csiby M. 1♀ - Fenyőfő: Ősfenyves, 1975. X. 29. TS 1♀ - Hárskút: Ráktanya, 1986. VIII. 18. HB 1♀ - Keszthely, Horváth (Á) - Keszthely, 1938. VII. 29. (BENEDEK 1969b) - Keszthelyi-hegység, 1956. VIII. 14. Sáringer (Á) - Kővágóörs, 1985. VIII. 22. HB 1♂ - Némethánya: Vadászház környéke, 1963. VIII. 24. PJ 1♂ - Pápa, Wachsmann (Á); Kertész (Á); 1961. VII. 18. Benedek (Á) - Sümegprága: Sarvallykút, 1983. VII. 20. HB 1♀; 1983. VII. 21. HB 1♂1♀; 1983. VII. 23. HB 1♂, 1983. VII. 24. Ilosvay 1♀ - Szigliget, 1888. VII. 27. Horváth G. 2 pld. (Á) - Tapolcafő, 1960. VIII. 05. Benedek 10 pld. (Á); 1961. VII. 16. Benedek 5 pld. (Á); 1961. VII. 18. Benedek 4 pld. (Á) - Ugod: Szőlőúti kaszáló, 1972. VII. 26. BJ 1♂3♀ - Uzsa: csarabos, 1983. VII. 21. Sebők P. 1♂ - Vinye, 1973. VII. 21. Tóth-Sinkovics 1♂ - Zalaszentő: Kovácsi-hegy, 1982. VII. 29. HB 1♂ - Zalaszentő: Tátika, 1983. VII. 19. HB 2♀ - Zalaszentő: Tátika-Hidegkút, 1982. VII. 28. HB 1♀ - Zirc, Pável (Á) - Zirc: Aklipusza, tölgyes, 1983. VIII. 31. HB 1♀ - Zirc: Szarvaskút, 1984. VIII. 15. HB 1♂.

Aptus mirmicoides (COSTA, 1834)

Elterjedési területe egész Európát, Észak-Afrikát és Kisázsziát magában foglalja. Hazánkban gyakori, elszórtan az egész országban megtalálható, de nagyobb számban inkább a dombvidékeken. Apróbb rovarokkal táplálkozó erdei állat, a telet kifejezetten veszeli át. Nálunk inkább a Balaton-felvidéken és a Magas-Bakony erdeiben található meg (*I. ábra*). – Bakonybél, 1974. VIII. 30. KÁ 1♀; 1986. VIII. 09. HB 1♂ - Bakonybél: Arborétum, 1974. IV. 29. TS 1♀ - Bakonynána: Alsópere, 1964. VIII. 27. PJ 1♂ - Balatonfüred, 1979. V. 22. TS 1♀ - Balatonfüred: Koloska-völgy, 1972. V. 27. TS 1♀ - Balatonkenese, 1909. Újhelyi 3 pld. (Á) - Bodajk, 1963. VI. 13. PJ 1♂ - Eplény: Malomréti-völgy, 1974. V. 08. TS 1♀ - Fenyőfő, 1985. VI. 05. HB 2♀; 1986. VI. 11. Szurgyi Zs. 1♀; 1986. VI. 11. HB 3♀ - Gyenesdiás, 1910. XI. 08. (BENEDEK 1969b); 1912. Horváth G. (Á) - Hárskút: Esztergáli-völgy, 1982. VI. 08. HB. 1♀ - Hárskút: Ráktanya, 1974. IX. 05. TS 1♂ - Isztimér: Mellár, 1960. VI. 03. PJ 1♀ - Keszthely, 1904. VII. (BENEDEK 1969b); 1966. V. 04. (BENEDEK 1969b) - Keszthelyi-hegység, 1956. VI. 10. Sáringer (Á) - Kővágóörs, 1985. VIII. 22. HB 1♂ - Nagyvázsony, 1985. VIII. 09. HB 1♂2♀ - Paloznak, 1982. V. 20. HB 2♂ - Pápa, Wachsmann (Á) - Tapolcafő, 1960. VIII. 05. Benedek (Á); 1960. VIII. 07. Benedek 3 pld. (Á) - Tihany, 1934. IV. 18. Mihályi (Á); 1934. IV. 24. Mihályi (Á); 1934. IV. 26. Mihályi 2 pld. (Á) - Tihany: Csúcs-hegy, 1958. VI. 06. Mihályi (Á) - Ugod, 1973. VII. 04. BJ 1♂ - Ugod: Dióspuszt, 1973. V. 31. BJ 1♀ - Ugod: kaszáló, 1972. VIII. 11. BJ 2♂1♀ - Ugod: Köves-tető, 1973. IV. 02. BJ 1♂ - Ugod: Séd-parti kaszáló, 1972. VII. 26. BJ 1♂ - Ugod: Szár-hegy, 1975. VIII. 14. TS 1♂ - Veszprém, 1968. V. 03. Scherrer 1♀; 1983. X. 16. HB 1♀ - Zirc, Pável (Á) - Zirc: Arborétum, 1970. VI. 16. TS 1♀ - Zirc: Cuha-völgy, 1971. V. 13. TS 1♀ - Zirc: Szarvaskút (Malaise-csapda), 1983. V. 12. TS 1♂.

1. ábra : *A Himacerus apterus* Fabr. (●) és az *Aptus mirmicoides* Costa (■) bako-
nyi előfordulása

Stalia boops (SCHIÖDTE, 1870)

Észak- és Közép-Európa nedves területein élő faj. BENEDEK (1969a) faunafüzetében még zárójelben szerepel, azóta az ország több helyéről is előkerült, BAKONYI és VÁSÁRHELYI (1981) a hortobágyi Újszentmargitáról közli, majd VÁSÁRHELYI (1985) Barcsról és Tihanyból is. A Bakonyi Természettudományi Múzeum gyűjteményben lévő példányt a Tihanyhoz közel eső Paloznak mellett gyűjtöttem, vízenyős területen. - Paloznak, 1981. VIII. 10. HB 1♂.

Nabis brevis (SCHOLTZ, 1846)

Euroszibériai faj, de Európa északi területein gyakoribb. Hazánkban nem ritka, az Alföld kivételével szinte mindenütt megtalálható. Az imágó telél. A Bakony területéről főleg a Keszthelyi-hegységből és a Magas-Bakonyból került elő. - Bakonybél: Gerence-völgy, 1982. VII. 13. HB 1♀ - Bakonyoszlop, 1983. VIII. 02. TS 1♀ - Balatonfüred: Tamás-hegy, 1975. X. 23. KÁ 1♀ - Csabrendek: Rendeki-hegy, 1986. VII. 14. HB 4♂ - Eplény: Malomréti-völgy, 1974. IX. 03. KÁ 1♀ - Fenyőfő: Ósfenyves, 1980. X. 15. HB 1♀ - Fenyőfő: halastó, 1981. VIII. 29. HB 1♀ - Fenyőfő, 1981. IX. 09. HB 1♀; 1985. VI. 05. HB 1♀ - Gézaháza, 1987. V. 27. Szurgyi Zs. 1♀ - Hévíz, 1982. VI. 28. TS 4♂ - Kardosréti, 1973. VII. 30. Tóth-Sinkovics 3♀ - Keszthely, 1954. V. 12. Sáringer (Á); 1986. IV. 30. Sáringer 1♂ - Keszthely: Újmajor, 1957. VI. 29. (BENEDEK 1969b) - Köveskál: Fekete-hegy, 1981. VII. 02. HB 2♀; 1981. VII.

05. HB 3♀ - Nagyvázsony, 1985. VIII. 09. HB 1♀ - Pápa, 1960. VIII. 08. Benedek 4 pld. (Á); 1960. VIII. 09. Benedek 2 pld. (Á); 1960. VIII. 11. Benedek (Á) - Pénzesgyőr, 1974. V. 21. TS 1♀ - Porva-Csesznek, 1971. V. 12. TS 1♂1♀ - Sümeprága, 1983. VII. 22. HB 2♂1♀ - Szentgál: Tiszafás, 1980. X. 01. HB 1♀ - Tapolcafő, 1960. VIII. 04. Benedek 2 pld. (Á); 1960. VIII. 17. Benedek 2 pld. (Á); 1961. VII. 19. Benedek 2 pld. (Á) - Tihany: Külső-tó, 1984. X. 01. TS 1♀ - Tihany: Óvár, 1983. VI. 30. HB 1♂ - Tüskevár, 1970. IX. 10. TS 1♀ - Ugod: Sédparti kaszáló, 1972. VII. 26. BJ 1♂2♀ - Ugod: Szőlőhegy, 1973. V. 22. BJ 1♀ - Ugod: Szőlő-úti kaszáló, 1972. VII. 26. BJ 1♂2♀ - Vonyarcvashegy, 1982. VII. 14. TS 1♂3♀ - Zalasántó: Kovácsi-hegy, 1982. VII. 29. HB 1♂ - Zalasántó: Tátika, 1983. VII. 19. HB 1♀ - Zalasántó: Tátika-Hidegkút, 1982. VII. 27. HB 4♂, 1982. VII. 28. HB 1♀ - Zalasántó: Óshalmok, 1982. VIII. 01. HB. 1♂2♀ - Zirc: Bocskor-hegy, 1985. V. 22. HI 1♀.

Nabis rugosus (LINNÉ, 1758)

Eurosibériai faj, Európa középső részein gyakoribb. Magyarországon sem ritka, szinte mindenütt megtalálható. Ritkás erdőkben, párás, füves helyeken él, imágó formában tel. A Bakonyban elszórtan csaknem mindenfelé előfordul, gyakori. - Bakonybél, 1986. VIII. 09. HB 1♂ - Bakonybél: Arborétum, 1974. IV. 29. TS 1♂ - Bakonybél: Gerence völgy, 1960. V. 19. Mihályi (Á); 1973. VIII. 05. Györffy 1♂, 1974. IV. 29. TS 1♂, 1983. V. 12. TS 1♀ - Bakonybél: Hubertlak környéke, 1964. VI. 09. PJ 1♂ - Bakonybél: Som-hegy, 1983. VI. 13. Barta Z. 1♀; 1986. VIII. 06. HB 2♂ - Bakonybél: Szömörkés, 1963. V. 24. PJ 1♂ - Bakonyoszló, 1983. VIII. 02. TS 1♀ - Bakonyszentkirály: Újmajor, 1974. VII. 11. KÁ 1♀ - Bakonyszentlászló: Hódos-ér, 1940. V. 12. (Á) - Bakonyszentlászló: Ósfenyves, 1960. V. 18. Mihályi (Á) - Bakonyszentlászló, 1981. V. 21. HB 1♂2♀; 1981. VIII. 29. HB 2♂ - Balatonfüred, 1968. VIII. 09. (BENEDEK 1969b) - Balatonfüred: Koloska-völgy, 1981. VIII. 23. HB 1♂ - Balatonfüred: Nyilas-rétek, 1985. V. 27. HB 1♀ - Balatonfűzfő, 1981. VIII. 18. HB 2♀ - Balatonyörök: Bélap-völgy, 1983. V. 15. TS 1♀ - Balatonkenese: tátorjános, 1986. VI. 04. Szurgyi Zs. 1♀ - Csabrendek: Rendeki-hegy, 1986. VII. 14. HB 1♀ - Eplény: Malomréti-völgy, 1974. V. 13. TS 1♀; 1978. VI. 08. KÁ 1♀; 1982. VII. 04. TS 1♀ - Eplény: Tobán-hegy, 1982. V. 05. HB 1♂, 1982. VII. 07. HB 1♂1♀ - Fenyőfő, 1981. VIII. 29. HB 3♀; 1981. IX. 09. HB 1♂, 1983. IV. 30. Podlussány A. 2♂1♀; 1983. VII. 07. HB 1♀; 1983. VIII. 24. HB 1♂1♀; 1985. VI. 05. HB 3♂3♀; 1986. VI. 11. HB 1♂3♀ - Fenyőfő: erdeifenyves, 1983. V. 01. TS 1♂, 1983. V. 10. Podlussány A. 3♂1♀ - Fenyőfő: Pisztrángos-tó, 1981. VIII. 29. HB 3♂1♀ - Fenyőfő: Kisszépalma környéke, 1965. V. 28. PJ 2♀ - Fenyőfő: Ósfenyves, 1970. VI. 27. TS 1♀; 1973. VIII. 27. TS 1♂, 1980. X. 15. HB 2♂1♀; 1981. VIII. 29. HB 5♂, 1984. VI. 03. TS 1♂♀ - Gézaháza, 1957. VI. 11. (BENEDEK 1969b) - Gyulafirátót: Búdöskút környéke, 1968. IV. 26. PJ 1♀ - Gyulafirátót: Miklád, 1967. VIII. 16. PJ 1♀ - Hárskút: Esztergáli-völgy, 1982. VI. 08. HB 3♀; 1983. V. 13. TS 1♀; 1986. V. 29. HB 1♂3♀; 1986. V. 29. Szurgyi Zs. 1♀ - Hárskút: Ráktanya, 1986. VIII. 18. HB 1♀ - Herend: Aranyos, 1962. V. 17. PJ 1♀ - Herend: Rakottás, 1963. V. 26. PJ 2♀ - Herend: Som-hegy, 1967. IV. 13. PJ 1♂ - Keszthely, 1966. V. 04. (BENEDEK 1969b) - Keszthelyi-hegység, 1956. VI. 10. Sáringer (Á) - Kővágóörs, 1985. VIII. 22. HB 1♂ - Köveskál: Fekete-hegy, 1981. VII. 02. HB 1♀; 1981. VII. 05. HB 1♀ - Monostorapáti, 1982. VI. 10. HB 1♂1♀ - Monostorapáti: halastó, 1981. IX. 24. HB 1♂ - Némethánya: Laposok 1960. VII. 06. PJ 1♀ - Némethánya: Vadászház környéke, 1963. VIII. 23. PJ 2♂1♀ - Olaszfalu: Alsópere, 1964. VIII. 26. PJ 4♂4♀; 1966. VII. 13. PJ 1♀ - Padragkút: Sárscsikút környéke, 1963. V. 16. PJ 1♂2♀ - Paloznak, 1982. IX. 14. HB 1♂1♀ - Pápa, 1960. VI. II. 08. Benedek 2 pld. (Á); 1961. VII. 19. Benedek 2 pld. (Á) - Porva, 1982. VI. 17. HB 1♂ - Porva: Generál-erdő, 1986. V. 24. TS 1♀ - Porva: Kék-hegy, 1983. V. 01. TS 1♂ - Porva:

Csesznek, 1971. V. 12. TS 1♀ - Pula: Tálodi-rét, 1984. IX. 12. HB 1♂ - Sáska: Agártető, 1967. V. 11. PJ 1♂ - Sümegprága: kőbánya, 1983. VII. 20. HB 2♀ - Sümegprága: Sarvalykút, 1983. VII. 24. HB 1♀ - Szentgál: Tiszafás, 1980. X. 01. HB 1♀ - Tapolca, 1985. VII. 23. HB 1♂ - Tapolcafő, 1960. VIII. 04. Benedek (Á); 1961. VII. 16. Benedek 3 pld. (Á); 1961. VII. 19. Benedek 3 pld. (Á) - Tihany, 1983. IV. 17. Podlussány A. 1♂1♀ - Tihany: Akasztódomb, 1983. V. 17. TS 1♀ - Tihany: Kiserdő, 1983. V. 07. TS 1♀ - Tihany: Kiserdő-tető, 1983. IV. 24. TS 1♀; (Malaise-csapda), 1983. IV. 26. TS 1♂1♀; 1983. V. 15. TS 1♀ - Tihany: Külső-tó, 1986. VI. 11. TS 1♀ - Tihany: Természetvédelmi őrház, 1983. IV. 24. 2♀ - Ugod: Diópuszta, 1973. V. 31. BJ 1♀ - Ugod: Előerdő, 1972. VI. 06. BJ 1♀ - Ugod: Előerdő, kaszáló, 1972. VI. 19. BJ 1♂1♀ - Úrkút, 1967. VIII. 10. PJ 1♂ - Úrkút: Kab-hegy, 1982. VI. 23. HB 3♂3♀ - Uzsa, 1963. VI. 04. PJ 2♂ - Vállus: Büdöskút, 1964. V. 26. PJ 2♂2♀ - Vállus: Szentmiklósi-völgy, 1969. V. 22. PJ 1♀ - Zalaszentő: Kovácsi-hegy, 1982. VII. 29. HB 1♀ - Zalaszentő: Tátika, 1983. VII. 19. HB 3♀ - Zalaszentő: Tátika-Hidegkút, 1982. VII. 27. HB 6♂2♀; 1982. VII. 28. HB 1♂ - Zalaszentő: Óshalmok, 1982. VIII. 01. HB 1♂1♀ - Zirc, 1960. V. 16. (BENEDEK 1969b) - Zirc: Arborétum, 1975. V. 22. KÁ 1♂, 1975. IX. 24. KÁ 1♂ - Zirc: Cuha-völgy, 1971. V. 13. TS 2♀ - Zirc: Kardosrét, 1982. VII. 09. HB 1♀ - Zirc: Pintérhegy, 1974. V. 30. KÁ 1♀ - Zirc: Szarvaskút, 1981. V. 30. TS 1♀.

Nabis ferus (LINNÉ, 1758)

Holopalearktikus faj. Hazánkban gyakori, szinte mindenütt megtalálható. Kedveli a napos, füves helyeket, gabonaféléken, fűféléken és lucernatáblákban tartózkodik szívesen, az itt élő apróbb rovarokkal táplálkozik. Kultúrnövényeken, főleg a lucernásokban nagyobb tömegben található, itt fontos szerepe van a kártevő fajok egyedszámának korlátozásában is. A Bakonyban a középső terület kivételével szinte mindenhol előkerült (2. ábra). - Bakonybél: Gerence-völgy, 1982. VII. 13. HB 2♂ - Balatonalmádi: Budatava, 1980. IX. 18. HB 1♂ - Balatonfüred, 1974. IV. 27. TS 1♀; 1981. VIII. 18. HB 1♀ - Balatonfüred: Koloska-völgy, 1981. VIII. 23. HB 3♂ - Balatonfüred: Tamás-hegy, 1975. X. 23. Nagy É. 1♂ - Balatonfűzfő, 1981. VIII. 18. HB 1♀ - Balatonkenese, 1909. Újhelyi (Á) - Csabrendek: Rendeki-hegy, 1986. VII. 14. HB 1♀ - Csersegtomaj: Csókakő, 1982. IX. 11. TS 1♂ - Csupak, 1966. VII. 11. (BENEDEK 1969b); 1966. VIII. 21. (BENEDEK 1969b); 1966. IX. 12. (BENEDEK 1969b) - Dudar: Ördög-árok, 1971. V. 09. TS 2♀ - Fenyőfő: Ósfenyves, 1973. IV. 01. Bankovics-Zombori 1♀; 1973. XI. 14. TS 1♀ - Hévíz, 1982. VI. 28. TS 1♂1♀ - Keszthely, 1904. Uhl (Á); 1956. VIII. 01. Jermy (Á); 1957. X. 11. Sáringer (Á); 1958. VIII. 01. (BENEDEK 1969b); 1958. VIII. 27. (BENEDEK 1969b); 1958. IX. 05. (BENEDEK 1969b); 1966. VII. 18. (BENEDEK 1969b); 1966. VIII. 18. (BENEDEK 1969b) - Kővágóórs: Káli-medence, 1973. IV. 07. TS 1♀ - Köveskál: Fekete-hegy, 1981. VII. 05. HB 1♂, 1981. IX. 24. HB 1♀ - Monostorapáti: halastó, 1981. IX. 24. HB 1♂ - Nagytárkánypuszta, 1986. VII. 16. HB 1♀ - Némethánya: vadászház környéke, 1963. VIII. 23. PJ 1♂ - Paloznak, 1982. IX. 14. HB 1♂ - Pápa, 1960. VIII. 02. Benedek 4 pld. (Á); 1960. VIII. 08. Benedek (Á); 1960. VIII. 11. Benedek 4 pld. (Á); 1961. VII. 23. Benedek (Á); 1961. VII. 24. Benedek (Á) - Pénzesgyőr, 1986. VIII. 04. HB 1♀ - Szigliget, 1982. VII. 14. TS 1♂ - Tapolcafő, 1960. VIII. 03. Benedek (Á); 1961. VII. 18. Benedek 2 pld. (Á) - Tihany, 1983. IV. 17. Podlussány A. 1♀ - Tihany: Külső-tó, 1983. VI. 30. HB 1♂1♀; 1983. VIII. 26. HB 1♂; 1984. X. 01. HI 1♀ - Tihany: Óvár, 1983. VI. 30. HB 3♀ - Tüskevár, 1970. IX. 10. TS 1♂ - Ugod, 1972. VII. 26. BJ 1♀ - Ugod: kaszáló, 1972. VIII. 11. BJ 1♂1♀ - Ugod: Séd-part, 1972. VII. 26. BJ 1♀ - Várköly, 1956. VIII. 14. Sáringer (Á) - Zalaszentő: Kovácsi-hegy, 1982. VII. 29. HB 1♀ - Zalaszentő: Tátika-Hidegkút, 1982. VII. 28. HB 1♀ - Zirc: Szarvaskút, 1984. VIII. 15. HB 1♀.

Nabis punctatus (COSTA, 1843)

Közép- és Dél-Európában, Kiszáziában és a Kaukázusban él. Magyarországon inkább az Alföldön közönséges, de szinte mindenütt megtalálható az erdei tisztásokon, az aljnövényzeten és a kultúrnövény-állományokban egyaránt. Lucernásokban a kártevők pusztításában ez a faj is jelentős szerepet játszik (BENEDEK 1969a). A Bakonyban elszórta többfelé megtalálható, de nem gyakori. Nőstényét a következő fajától nem lehet elkülöníteni, így a két faj nőstényeit a végén együtt sorolom fel, itt csak a hímek szerepelnek. - Bakonybél: Gerence-völgy, 1982. VIII. 03. TS 1♂ - Balatonakarattya, 1954. VII. 28. Halászfű (Á) - Balatonalmádi: Budatava, 1980. IX. 18. HB 1♂ - Balatonfüred: Nyilas-rétek, 1985. V. 27. HB. 1♂ - Balatonkenese: Partfő-dűlő, 1963. IX. 04. PJ 1♂ - Csesznek, 1970. X. 26. TS 1♂ - Csopak, 1966. VII. 11. (BENEDEK 1969b); 1966. VII. 18. (BENEDEK 1969b); 1966. VIII. 03. (BENEDEK 1969b); 1968. VI. 30. (BENEDEK 1969b); 1968. VII. 01. (BENEDEK 1969b) - Döbrönte, 1982. X. 24. TS 1♂ - Fenyőfő: Ósfenyves, 1973. IV. 01. Bankovics-Zombori 1♂, 1973. X. 28. TS 2♂, 1973. XI. 14. TS 1♂ - Fenyőfő: Pisztrángos-tó, 1971. VI. 08. TS 1♂ - Gyulakeszi: Csobánc, 1981. VII. 03. HB 1♂ - Keszthely, 1952. VI. 20. (BENEDEK 1969b); 1958. IX. 05. (BENEDEK 1969b); 1954. V. 12. Sáringer (Á) - Keszthelyi-hegység, 1956. X. 16. Sáringer (Á) - Keszthely: Újmajor, 1957. VIII. 03. (BENEDEK 1969b); 1957. VIII. 09. (BENEDEK 1969b); 1957. VIII. 11. (BENEDEK 1969b); 1957. VIII. 17. (BENEDEK 1969b); 1957. VIII. 25. (BENEDEK 1969b); 1957. VIII. 29. (BENEDEK 1969b) - Köveskál: Fekete-hegy, 1981. IX. 24. HB 2♂ - Monostorapáti: Halastó, 1981. IX. 24. HB 1♂ - Paloznak, 1981. VII. 16. HB 1♂, 1982. IX. 14. HB 3♂ - Porva-Csesznek, 1981. X. 04. HB 2♂ - Pula: Tálodi-rét, 1984. IX. 12. HB. 1♂ - Sümegeprága: Sarvalykút, 1983. VII. 24. HB 1♂ - Tapolca, 1904. VII. Uhl (Á); 1985. VII. 23. HB 1♂ - Tapolcafő, 1960. VIII. 07. Benedek (Á) - Tihany, 1934. VIII. 02. Tóth (Á); 1940. VII. 16. Tóth (Á); 1940. VII. 25. Tóth (Á); 1940. VII. 30. Tóth (Á); 1941. VIII. 01. Tóth (Á); 1968. VII. 03. (BENEDEK 1969b) - Ugod: Előerdő, 1972. VII. 18. BJ 1♂ - Ugod: szőlő, 1972. VII. 26. BJ 1♂.

Nabis pseudoferus (REMANE, 1949)

Egész Európában elterjedt, hazánkban a legközönségesebb Nabis-faj. Mindenütt gyakori, a kultúrnövény-állományokban hasznos ragadozó. A Bakonyban a *Nabis rugosus* mellett a Nabis genuson belül a második leggyakoribb faj. Hímek: - Bakonybél: Gerence-völgy, 1960. V. 19. Mihályi (Á) - Bakonszentlászló, 1981. VIII. 29. HB 1♂ - Balatonakarattya, 1954. VII. 28. Halászfű (Á); 1962. V. 06. Halászfű 2 pld. (Á) - Balatonalmádi, 1986. VII. 30. Sáringer 1♂ - Balatonederics, Győrffy (Á) - Balatonfüred, 1944. IX. 03. Stohl (Á) - Balatonfűzfő, 1981. VIII. 18. HB 1♂ - Balatonkenese, Horváth G. 2 pld. (Á); 1909. Újhelyi (Á) - Csesznek: Gézháza, 1951. VII. 20. Dely (Á) - Csopak, 1941. VIII. 19. Tóth (Á); 1968. VII. 01. (BENEDEK 1969b); 1968. VI. 30. Neruzsil 1♂ - Döbrönte, 1982. X. 24. TS 3♂ - Eplény: Malomréti-völgy, 1983. IV. 10. TS 1♂ - Fenyőfő: fenyves, 1956. VIII. 25. Tallós (Á); 1981. IX. 09. HB 2♂, 1983. VII. 07. HB 1♂ - Fenyőfő: Kisszépalma, 1965. V. 28. PJ 1♂ - Fenyőfő: Ósfenyves, 1981. VIII. 29. HB 1♂, 1983. IV. 20. TS 1♂, 1983. IV. 20. HI 1♂ - Herend: Mogyorós-domb, 1966. IV. 27. 1♂ - Keszthely, Horváth G. (Á); 1952. IX. 28. (BENEDEK 1969b); 1957. VIII. 28. (BENEDEK 1969b); 1957. X. 11. Sáringer (Á); 1958. VII. 25. (BENEDEK 1969b); 1958. VI. 27. (BENEDEK 1969b); 1958. IX. 05. (BENEDEK 1969b); 1966. V. 04. Benedek 9 pld. (Á) - Keszthely, Újmajor, 1957. VII. 11. (BENEDEK 1969b); 1957. VII. 29. (BENEDEK 1969b); 1957. VIII. 09. (BENEDEK 1969b); 1966. VII. 01. (BENEDEK 1969b); 1957. VII. 26. Jermy (Á) - Kővágóörs: Kornyitó, 1982. VII. 14. TS 1♂ - Köveskál, 1981. VII. 05. HB 2♂ - Köveskál: Fekete-hegy, 1981. IX. 24. HB 1♂ - Nagytárkánypuszta, 1986. VII. 16. HB 1♂ - Nagyveleg, 1968. VIII. 05. PJ 1♂ - Némethánya: Vadászház környéke, 1963. VIII. 23. PJ 2♂

- Olaszfalu: Alsópere, 1964. VIII. 26. PJ 5♂ - Paloznak, 1981. VII. 16. HB 1♂; 1982. IX. 14. HB 1♂ - Pápa, 1960. VIII. 02. Benedek (Á); 1960. VIII. 08. Benedek 2 pld. (Á); 1960. VIII. 11. Benedek 2 pld. (Á); 1961. VII. 23. Benedek (Á); 1961. VII. 25. Benedek (Á) - Porva-Csesznek, 1981. X. 04. HB 1♂ - Pula: Tálodi-rét, 1984. IX. 12. HB 1♂ - Révfülöp, 1936. Szabó-Patay 5 pld. (Á) - Sümegprága: kőbánya, 1983. VII. 20. HB 1♂ - Sümegprága: Sarvallykút, 1983. VII. 24. HB 1♂ - Szigliget, Horváth G. 3 pld. (Á) - Tapolca: Kalapács-ér, 1966. V. 04. PJ 1♂ - Tapolcafő: 1960. VIII. 05. Benedek (Á); 1961. VII. 19. Benedek (Á); 1962. VIII. 13. Benedek (Á) - Tihany, 1934. IV. 30. Mihályi (Á); 1934. VII. 05. Tóth (Á); 1934. VIII. 02. Tóth (Á); 1935. Székessy 2 pld. (Á); 1940. VII. 11. Tóth (Á); 1940. VII. 16. Tóth (Á); 1940. VII. 25. Tóth (Á); 1940. VIII. 07. Tóth (Á); 1940. VIII. 12. Tóth (Á); 1940. IX. 18. Tóth 4 pld. (Á); 1941. VII. 16. Tóth (Á); 1941. VII. 21. Tóth (Á); 1941. VII. 26. Tóth 2 pld. (Á); 1962. V. 29. (BENEDEK 1969b) - Tihany, Külső-tó, 1984. X. 01. HI 1♂ - Vászoly, 1941. VII. 29. Tóth (Á); 1941. VIII. 12. Tóth (Á) - Zalaszentő: Kovácsi-hegy, 1982. VII. 29. HB 1♂ - Zalaszentő: Tátika, 1983. VII. 19. HB 1♂ - Zalaszentő: Tátika-Hidegkút, 1982. VII. 27. HB 1♂ - Zirc: Akli, 1983. IV. 21. TS 1♂.

Nabis pseudoferus REM. et punctatus COSTA nőstények:

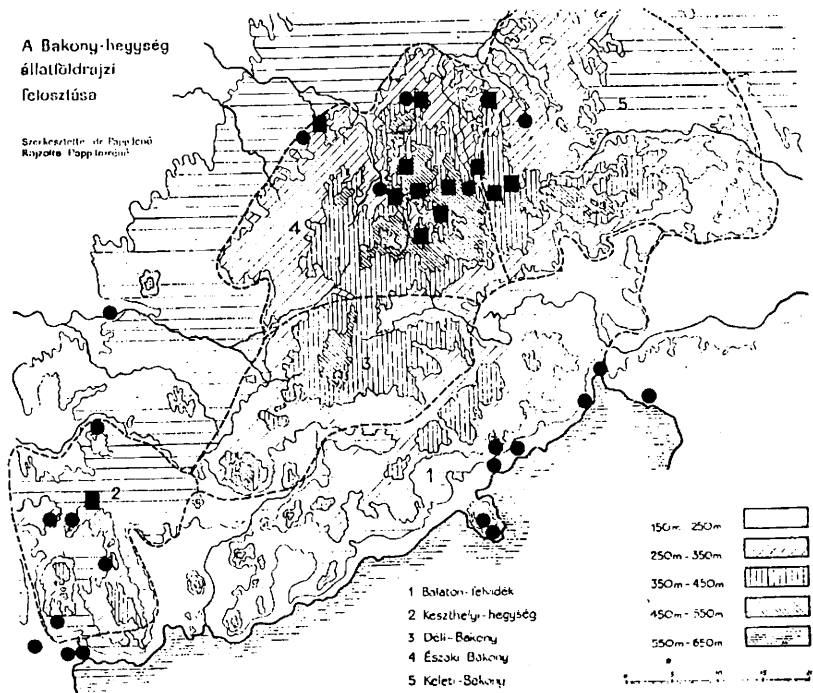
Bakonybél, 1986. VIII. 09. HB - Bakonybél: Som-hegy, 1986. VIII. 06. HB - Bakonycsernye: legelő, 1964. VII. 30. PJ - Balatonalmádi, 1981. VIII. 10. HB; 1986. VII. 27. Sáringer 3 pld.; 1986. VII. 30. Sáringer - Balatonalmádi: Budatava, 1980. IX. 18. HB - Balatonalmádi: hegyoldal, 1981. VIII. 10. HB 3 pld. - Balatonkenese: Partfő, 1963. IX. 04. PJ; 1971. VII. 17. TS - Eplény: Malomréti-völgy, 1974. IX. 03. KÁ - Cserszegtomaj, 1963. VIII. 09. Vajkai - Döbrönte, 1982. X. 24. TS - Dörgicse, 1967. VIII. 08. PJ - Felsőörs: Felső-hegy, 1964. VII. 13. PJ - Felsőörs: Malom-völgy, 1981. VIII. 18. HB 3 pld. - Fenyőfő, 1981. VIII. 29. HB; 1981. IX. 09. HB; 1982. VII. 14. HB; 1983. IV. 30. Podlussány A. 2 pld. - Fenyőfő: Ósfenyves, 1970. VII. 07. TS; 1973. IV. 01. Bankovics-Zombori 2 pld.; 1973. VIII. 27. TS; 1981. VI. 29. HB; 1983. IV. 30. TS - Gyepükaján, 1986. VII. 15. HB 2 pld. - Gyulakeszi: Csobánc, 1981. VII. 03. HB. - Keszthely, 1954. V. 12. Sáringer 3 pld. (Á); 1957. X. 11. Sáringer (Á) - Keszthelyi-hegység, 1956. X. 16. Sáringer (Á) - Kővágóörs: Kornyi-tó, 1982. VII. 14. TS 2♀ - Köveskál: Fekete-hegy, 1981. VII. 05. HB 3♀ - Nagytárkánypuszta, 1986. VII. 16. HB 2♀ - Németbánya: Laposok, 1960. V. 15. PJ - Németbánya: Vadászház környéke, 1963. VIII. 23. PJ - Nyirád: Felső-Nyirádi-erdő, 1965. VI. 24. PJ - Padragkút: Sárcsikút környéke, 1963. V. 16. PJ - Paloznak, 1982. V. 20. HB; 1982. IX. 14. HB 2♀; 1982. IX. 23. HB 2♀ - Pápa, 1960. VIII. 02. Benedek 5 pld. (Á); 1960. VIII. 09. Benedek 2 pld. (Á); 1960. VIII. 11. Benedek (Á); 1961. VII. 23. Benedek (Á); 1961. VII. 24. Benedek (Á) - Porva, Kék-hegy, 1982. X. 24. Podlussány - Porva: Ménesjárás, 1983. VI. 13. Barta Z. - Porva-Csesznek, 1975. VII. 21. KÁ - Pula: Tálodi-rét, 1984. IX. 12. HB - Tapolcafő, 1960. VIII. 04. Benedek 2♀ (Á); 1960. VIII. 07. Benedek (Á); 1961. VII. 17. 2♀ (Á); 1961. VII. 18. Benedek 2♀ (Á) - Tihany: Óvár, 1983. VI. 30. HB. - Ugod: kaszáló, 1972. VIII. 11. BJ 2♀ - Várköly, 1956. VIII. 14. Sáringer (Á) - Zalaszentő: Kovácsi-hegy, 1982. VII. 29. HB - Zalaszentő: Tátika, 1982. VIII. 01. HB 2♀ - 1983. VII. 19. HB 2♀ - Zalaszentő: Tátika-Hidegkút, 1982. VII. 28. HB 1♀.

Dolichonabis lineatus (DAHLBOHM, 1850)

Csaknem egész Európában megtalálható, de inkább az északi területeken gyakori. Magyarország elterjedési területének déli határán található, a faunafüzet megjelenésekor (BENEDEK 1969a) még zárójeles faj volt, e szerint hazánk magasságában hegyvidéki faunalelem. Érdekes, hogy Balatonalmádiból került elő: - Balatonalmádi: Budatava, 1973. IX. 09. TS 1♀.

Dolichonabis limbatus (DAHLBOHM, 1850)

Cirkumpoláris faj, Európában délre Magyarországig hatol le, az Alpokban gyakori. Az irodalom szerint Európában boreomontán faunalelem (BENEDEK 1969a). Terjedőben levő faj lehet, első hazai példányát BENEDEK (1967) találta meg a Bakony észak-nyugati határán, Malomsok mellett, 1961-ben. Azóta a Bakonyból is több helyről előkerült, de megfogtam már a Szigetközben (Cikolasziget) és a Tisza mellett (Tiszainoka) is, még hozzá több példányban. - Bakonybél: Somhegy, 1986. VIII. 06. HB 1♂ - Fenyőfő, 1981. VI. 13. HB 1♀ - Fenyőfő: Ősfenyves, 1978. VII. 23. Csiby M. 1♂ - Hárskút: Ráktanya, 1984. VII. 31. HB 1♂ - Zalaszántó: Hidegkút, 1982. VII. 29. TS 1♂1♀.

2. ábra : *A Nabis ferus* Linné (●) és a *Kalmanius flavomarginatus* Scholtz (■) bakonyi előfordulása

Kalmanius flavomarginatus (SCHOLTZ, 1846)

Cirkumpoláris faj, Európában főleg északon él, a hűvös, párás mikroklimát kedvelő montán faunalelem. Faunaterületünkön Erdélyben és a Kárpátok északi részein található meg nagyobb számban. Hazánkban három lelőhelye volt ismert: Békés, Kőszeg és a Bükk-hegységben Bánkút. Érdekes módon azonban a Bakonyból az utóbbi időben (főleg a (80-as években) sokfelől előkerült, leginkább az Északi-Bakony területéről (2. ábra). Elképzelhető, hogy ez is a terjeszkedő fajok közé tartozik, hiszen a Bakony-kutató program keretében a (60-as és (70-es évek intenzív gyűjtései során csak két példányt, az utóbbi időben pedig viszonylag sokat

gyűjtöttünk. - Bakonybél: Gerence-völgy, 1982. VII. 13. HB 1♂, 1982. VIII. 03. TS 1♀ - Bakonybél: Som-hegy, 1983. VI. 13. Barta Z. 1♂, 1986. VIII. 04. HB 1♂ 1♀ - Bakonybél: Százhalom, 1983. VI. 13. Barta Z. 1♂ - Csesznek, 1982. VIII. 09. HI 1♀ - Eplény: Malom-völgy, 1982. VI. 20. TS 1♀; 1982. VII. 04. TS 2♀ - Fenyőfő, 1981. VI. 13. HB 1♀ - Hárskút: Rák-tanya, 1984. VII. 31. HB 1♂ 1♀ - Olaszfalu, 1982. VII. 04. TS 1♀ - Pénzesgyőr, 1983. VII. 08. HB 1♀; 1986. VIII. 04. HB 1♂ 1♀ - Sümegprága: Sarvalykút, 1983. VII. 24. HB 5♂ 3♀ - Ugod: Vörös János-séd, 1972. VI. 29. TS 1♀ - Zirc: Kardosrét, 1982. VII. 09. HB 1♀ - Zirc: Tündérmajor, 1973. VII. 05. Rác Z. 1♂.

REDUVIIDAE - Rablópoloskák

Az előző család tagjaihoz hasonlóan az ide tartozó fajok is ragadozók, különböző fejlődési állapotú (pete, lárvá, imágó) és különböző rendekbe tartozó rovarokkal (legyektől a poloskákig) táplálkoznak. Hazánkban sohasem fordulnak elő olyan tömegesen, mint az előző család néhány faja (pl. Nabis-fajok).

Magyarországon 8 nem 15 fajt mutatták ki (BENEDEK 1969a), ebből eddig a Bakonyból csak 9 faj került elő. A többi faj zöme meglehetősen ritka, néhány hazai lelőhelyük ismert, de a további gyűjtésekkel közülük még 1-2 faj bakonyi előfordulása elképzelhető.

Empicoris culiciformis (DEGEER, 1773)

Egész Európában megtalálható, hazánkból is elszórtan több helyről kimutatták, de nem gyakori. Érdekessége, hogy a szemetes zugpoloskához (*Reduvius personatus*) hasonlóan többnyire ez a faj is elhanyagolt épületekben, nedves szobákban, padlásokon, csűrökben található, ahol az ott élő rovarokkal táplálkozik, de fogták már madárfészekben és öreg fákban is (BENEDEK 1969a).

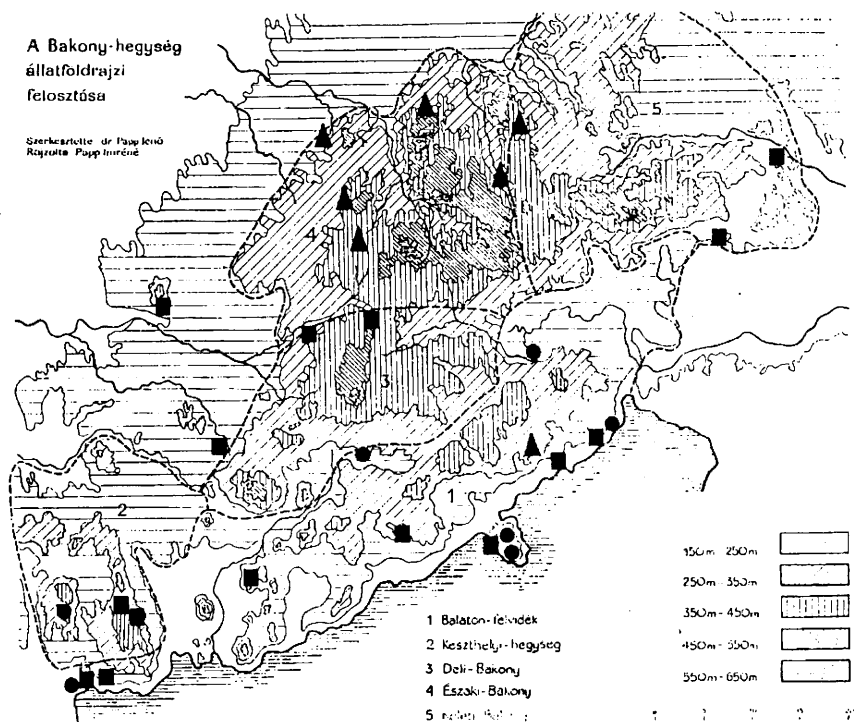
A Bakonyi Természettudományi Múzeum gyűjteményében nincs itteni példány, de BENEDEK (1968) Révfülöpről és Tihanyból közli, egy tihanyi példánya pedig a Budapesti Természettudományi Múzeum Állattárában található - Révfülöp, 1925. VI. 30. Hankó (BENEDEK 1968) - Tihany, 1940. XI. 15. Tóth (BENEDEK 1968); 1941. X. 16. Tóth (Á).

Pirates hybridus (SCOPOLI, 1763)

Mediterrán faj, az északi államok kivételével egész Európában megtalálható. Hazánkban elszórtan többfelé, főleg a hegy- és a dombvidékeken fordul elő, de nem gyakori. Korhadó fák és kövek alatt, vagy a talajon található meg. A Bakonyban meglehetősen ritka, csak a déli területekről ismert néhány lelőhelye (3. ábra). - Balatonalmádi, 1964. IV. 20. PJ 1♀ - Keszthely, 1957. X. 17. Sáringer (Á) - Pula: Náci-hegy, 1964. VII. 22. PJ 1♀ - Rezi, 1953. IX. 30. Sáringer (BENEDEK 1968) - Tihany: Szarkádi-erdő, 1937. III. 12. Csiki (Á); 1939. IV. 15. Székessy (Á) - Veszprém, 1873. IX. 28. (HORVÁTH 1877).

Pygolampis bidentata (GOEZE, 1778)

Egész Európában megtalálható, de általában sehol sem gyakori. Hazánkban is csupán néhány helyről került elő. Ismert élőhelyei közé tartoznak a nedves kaszálók, rétek. Imágó formában tel. A Bakonyban is igen ritka. - Bakonszentlászló: Hódos-ér, 1940. V. 12. (Á) - Keszthely, 1956. V. 07. Sáringer (Á) - Tihany, 1943. IV. 10. Mihályi (Á) - Zirc, Cuha-völgy, 1970. V. 24. TS 1♂ - Zirc: erdő, 1972. V. 18. TS 1♂.

3. ábra : A *Pirates hybridus* Scop. (●), a *Rhinocoris iracundus* Poda (■) és a *Rhinocoris annulatus* Linné (▲) előfordulása a Bakonyban

Reduvius personatus (LINNÉ, 1758)

Kozmopolita faj, a világon csaknem mindenütt megtalálható. Főleg az emberi településeken (öreg, elhanyagolt házakban, bolygatatlan zugokban, nedves helyeken), de korhadó fák kérge alatt is előfordul, különböző rovarokkal (legyekkel, bogarakkal, kabócákkal stb.) táplálkozik.

BENEDEK (1969a) szerint a család leggyakoribb faja, de WAGNER (1967) jelzi, hogy az utóbbi időben számuk csökkent. Ez a tendencia valószínűleg hazánkban is megmutatkozik, ugyanis bakonyi adatai (elszórta több helyről előkerült) többnyire régebbi gyűjtésekből származnak. Nem gyakori. - Balatonalmádi, 1966. VI. 12. PJ 2♂ - Csopak, 1940. VII. 19. (BENEDEK 1968); 1960. VI. 02. Novák (Á); 1960. VIII. 01-18. Novák (Á) 4 pld. - Káptalan-füred, 1968. VII. 14. Neruzsil 2♀ - Németbánya: Laposok, 1960. VII. 06. PJ 1♂ - Páloznak, 1962. IV. 26. Novák 1♀; 1962. VII. 23. Novák 1♂ - Pápa, 1959. VII. 08. Tallós (Á) - Révfülöp, 1925. VI. 11. Szilády (Á) - Rezi, 1979. VII. 10. fénycsapda, 1♂ - Sümeg, 1949. VII. 13. Barkóczy (BENEDEK 1968) - Tihany, 1934. V. 23. Mihályi (Á) - Ugod, 1974. VII. 10. BJ 1♀ - Zirc: Bocskor-hegy, 1960. V. 16. PJ 2♀.

Rhinocoris iracundus (PODA, 1761)

Palearktikus faj, egész Európában megtalálható. Hazánkban gyakori, szinte mindenhol előfordul, de középhegységeinkben nagyobb számban él. Kedveli a napsütötte sziklafüves lejtőket, erdei tisztásokat.

A Bakonyban nem túl gyakori, az irodalom szerint a *Rh. annulatus*-nál jobban szereti a meleg, száraz helyeket (WAGNER, 1967). Ez megmutatkozik a két faj bakonyi elterjedésében is: míg a *Rh. iracundus* inkább a Bakony középső és déli, alacsonyabban fekvő területein (Déli-Bakony, Balaton-felvidék, Keszthelyi-hegység) fordul elő, addig a *Rh. annulatus* az Északi-Bakonyt részesíti előnyben (3. ábra). - Ajka: Jókai-bánya, 1957. VII. 29. TS (Á) - Dörgicse, 1967. VIII. 08. Dax M. 1♀ - Gyenesdiás: Széktető, 1964. V. 29. PJ 1♂ - Fehérvár-csurgó, 1979. VI. 16. TS 1♂1♀ - Inota, 1924. VI. 12. Csiki (Á) - Káptalanfüred, 1964. V. 31. Neruzsil 1♂1♀ - Keszthely, 1984. VI. 04. (BENEDEK 1968); 1966. V. 04. (Á) - Nyirád: Felső-Nyirádi-erdő, 1965. VI. 24. PJ 1♂1♀ - Paloznak, 1962. V. 31. Novák 1♂ - Somlóvásárhely: Somló, 1937. VII. 05. Ruff (BENEDEK 1968); 1962. VII. 27. PJ 1♂ - Tapolca: Szent György-hegy, 1974. VI. 21. TS 1♀; 1979. VII. 12. TS 1♂ - Tihany, 1930. VI. 23. Horváth (Á); 1934. V. 08. Székessy (Á); 1942. VI. 17. Tóth (Á) - Tihany: Gejzírmező, 1983. IV. 17. TS 1♂3♀ - Vállus: Büdöskút, 1964. V. 26. PJ 1♀ - Vállus: Csetény, 1969. V. 23. PJ. 1♀ - Vállus: Láztető, 1964. V. 28. PJ 2♂ - Városlőd: Hajma-hegy, 1962. VI. 10. PJ 1♂.

Rhinocoris annulatus (LINNÉ, 1758)

A déli területek kivételével egész Európában megtalálható. Hazánkban inkább a középhegységeken fordul elő (3. ábra), napsütötte erdei tisztásokon, erdőszéleken, fiatal telepítéseken, ahol szívesen tartózkodik az Umbelliferák virágzatán, az oda szálló rovarokra vadászik. - Csopak: Nosztori-völgy, 1974. VI. 10. BJ 1♀ - Fenyőfő: Ősfenyves, 1970. VII. 07. TS 1♂; 1982. V. 13. HI 1♂; 1983. IV. 30. TS 1♂; 1984. VI. 03. TS 1♂ - Gézaháza, 1957. VII. 11. PJ (BENEDEK 1968) - Iharkút, 1969. V. 28. PJ 1♂ - Németbánya: Vadászház környéke, 1964. VI. 12. PJ 1♀ - Ugod: Diópuszta, 1972. IV. 14. BJ 1♀ - Zirc: Cuha-völgy, 1957. V. 23. Móczár (BENEDEK 1968).

Coranus subapterus (DEGEER, 1774)

A *Coranus*-fajok elnevezésében és rendszerében az utóbbi időben (PUTSHKOV 1982) változások történtek. Itt az újabb elnevezéseket használom.

Európában csaknem mindenütt előfordul. Hazánkban meglehetősen ritka, egyetlen bakonyi lelőhelye: - Fenyőfő: Ősfenyves, 1973. VIII. 27. TS 1♂.

Coranus kerzhneri (PUTSHKOV, 1982)

Egész Európában és a Földközi-tenger vidékén megtalálható. Magyarországon a hegyvidékek kivételével szóróványosan mindenhol előfordul, de a Duna-Tisza közén a leggyakoribb. Élőhelye a száraz homokdombok bozótos, cserjés részei. A Bakonyból csak a mediterrán jellegű, alacsony fekvésű Fenyőfőről és Tihanyból került elő. - Fenyőfő, 1981. IX. 09. HB 1♀ - Tihany, 1930. X. 15. Szilády (Á); 1944. VI. Szilády (BENEDEK 1968).

Nagusta goedeli (KOLENATI, 1856)

Mediterrán faj, hazánkban csak a Dunántúl néhány melegebb pontján találták. Fenyőfői előfordulása is ezek közé tartozik. - Fenyőfő, 1965. IX. 30. PJ 1♂.

PYRRHOCORIDAE - Verőköltő poloskák

A család tagjai növényevők, főleg magokkal, termésekkel táplálkoznak, de néha elpusztult rovarokat is szívogatnak. Két faja fordul elő hazánkban, ezek egyike, a verőköltő bodobács (*Pyrrhocoris apterus*) országszerte közismert.

Pyrrhocoris apterus (LINNÉ, 1758)

Az északi területek kivételével egész Európában megtalálható, Magyarországon is mindenfelé elterjedt, de a hegyvidékeken gyakoribb. Lakóterületeken is sokszor találkozhatunk vele, mivel a hársfát - amelynek magja az egyik legfontosabb tápláléka - sokfelé ültetik. Fekete-piros színe és csoportos megjelenése a kerítésekben, járdákon feltűnővé teszi. Nem csoda, hogy azon viszonylag kevés rovarfaj közé tartozik, melyek több népi elnevezéssel is rendelkeznek. Horváth Géza már 1874-ben írt egy rövid cikket („Hogy hívják a *P. apterust* Magyarországon” címmel), melyben közreadja a meglehetősen gazdag névgyűjteményt (HORVÁTH 1874). Közülük legismertebb a suszterbogár elnevezés, de gyakran használják a verőköltő vagy vereköltő bodobács nevet is, mely arra utal, hogy a faj egyedei (az imágó telel) a tavasz első verőfényes napjain már előbújnak téli rejtékhelyükről, s melegszenek a napsütésen. Én magam már február első felében is találkoztam ilyen példányokkal. A Bakonyban is gyakori, szinte mindenütt megtalálható. - Bakonybél: Fekete-séd, 1972. VII. 27. Kasper-Katona 1♂ - Bakonybél: Hubertlak környéke, 1964. VI. 09. PJ 2♀ - Bakonszentlászló: Ördögrét, 1973. VII. 15. KÁ 1♀ - Balatonalmádi, 1968. VI. 27. Kolep-Papp 6♂ 12♀; 1968. VII. 05. Kolep-Papp 1♂ - Balatonederics, Györfly (Á) - Balatonfüred, 1944. IX. 07. Stohl 4 pld. (Á); 1944. IX. 11. Stohl 2 pld. (Á); 1944. IX. 16. Stohl (Á) - Balatonfűzfő 1981. VIII. 18. HB 1♀ - Csereszegtomaj: kukoricaföld, 1964. X. 27. Vajkai 3♂ - Farkasgyepű, 1964. IV. 28. PJ 1♂ 1♀ - Fenyőfő, 1981. IX. 09. HB 1♀; 1986. VI. 11. HB 1♂ - Fenyőfő: Kisszépalma, 1965. V. 27. PJ 1♀ - Gyulafirátót: Gyökeres, 1967. V. 04. PJ 1♂ - Gyulafirátót: Halastó, 1974. VII. 29. BJ 1♀ - Gyulafirátót: Kálváriadomb, 1974. IV. 04. BJ 1♂ - Gyulafirátót: Miklád, 1967. VIII. 16. PJ 1♀ - Hárskút: Esztergáli-völgy, 1986. V. 29. Szurgyi Zs. 1♂ - Huszárokölőpuszta: Somberek, 1973. V. 02. BJ 1♂ - Iharkút, 1969. V. 27. PJ 1♂ 1♀ - Köveskál: Fekete-hegy, 1981. VII. 04. HB 1♀ - Olaszfalu: Tobán-hegy, 1968. IV. 25. PJ 2♂ - Pápasalamon: Kupi-erdő, 1969. III. 07. PJ 2♀ - Pétfürdő, 1968. VI. 26. PJ 1♀ - Porva-Csesznek, 1973. VIII. 17. Györflyné 1♂ - Pula, 1965. V. 29. Reményi A. 1♀ - Soly, 1983. V. 29. BJ 1♀ - Tihany, 1934. III. 29. Mihályi (Á) - Tihany: Ráta, 1963. VII. 10. PJ 1♀ - Ugod, 1973. V. 07. BJ 1♂; 1973. V. 10. BJ 1♂ - Ugod: Hubertlak környéke, 1967. VI. 27. PJ 1♂ 3♀ - Ugod: Szárhegy, 1972. V. 01. BJ 1♀ - Ugod: Szőlőúti kaszáló, 1972. VII. 26. BJ 1♂ 1♀ - Uzsabánya, 1978. X. 08. Vásárhelyi 1♂ - Vállus: Láztető, 1964. V. 28. PJ 1♂ 4♀ - Városlőd: Borsod, 1964. V. 07. PJ 1♂ - Veszprém: Tekeres-völgy, 1965. VIII. 15. PJ. 1♀ - Vonyarcvashegy, 1982. VII. 14. TS 1♀ - Zalasántó: Kovács-hegy, 1982. VII. 29. HB 1♀ - Zalasántó: Tátika, 1983. VII. 19. HB 1♂ - Zirc, 1987. IV. 16. Szurgyi Zs. 1♀ - Zirc: Arborétum, 1970. IV. 23. TS 1♂; 1973. IV. 06. Zombori 3♂ 2♀; 1974. V. 03. KÁ 1♂ 3♀; 1975. IV. 23. KÁ 1♂ 2♀; 1978. V. 17. HI 2♂; 1978. V. 17. KÁ 1♀.

Pyrrhocoris marginatus (KOLENATI, 1845)

Délkelet-Európában és Elő-Ázsiában élő faj. Hazánkban elszórtan több helyről előkerült, de nem gyakori. Az alacsony fekvésű, meleg területeket kedveli. Kevés bakonyi lelőhelye is ilyen. - Döbrönte: Várhegy, 1962. IX. 27. PJ 2♂ 3♀ - Pápa, Wachsmann (Á) - Tapolca: Szent György-hegy, 1967. VI. 20. PJ 1♂.

A kézirat lezárása (1988) után újabb faj került elő a Reduviidae családból, a *Rhinocoris niger* H.-SCH. (Litér; Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. VI. 03. HB). Hazánkban ritka, csak néhány lelőhelye ismert.

Összefoglalás

A dolgozat három poloscacsalád (*Nabidae*, *Reduviidae* és *Pyrhocoridae*) fajainak bakenyi elterjedési adatait tartalmazza, csaknem ezer példány alapján. E három család hazai fajainak több mint 3/4 része került elő eddig a Bakonyból, több olyan van, mely országosan ritka, csak néhány lelőhelye volt eddig ismert. Közülük a legértékesebb fajok:

Stalia boops (SCHIÖDTE, 1870))
Dolichonabis lineatus (DAHLBOHM, 1850)
Dolichonabis limbatus (DAHLBOHM, 1850)
Pygolampis bidentata (GOEZE, 1778)
Nagusta goedeli (KOLENATI 1856)

Érdekes azonban még a Bakonyban elszórtan sokfelől előkerült *Kalmanius flavomarginatus* SCHOLTZ is, melynek az országban eddig csupán három lelőhelye volt ismert, mindhárom az országhatárok közelében.

A három családból a Bakonyban a leggyakoribbak a következő fajok:

Aptus mirmicoides (COSTA, 1834)
Nabis brevis (SCHOLTZ, 1846)
Nabis rugosus (LINNÉ, 1758)
Nabis ferus (LINNÉ, 1758)
Nabis punctatus (COSTA, 1843)
Nabis pseudoferus (REMANE, 1949)
Pyrhocoris apterus (LINNÉ, 1758)

Ezek szinte az egész Bakony területén megtalálhatók.

Irodalom

- Bakonyi G. – Vásárhelyi T** (1981): Contribution to the Heteroptera fauna of the Hortobágy National Park, I. In: The fauna of the Hortobágy National Park – Akadémiai Kiadó, Budapest, 55-63. p.
- Benedek P.** (1967): Faunánkra új rablópoloskák és tolvajpoloskák (Heteroptera, Reduviidae et Nabidae) – Folia Entomologica Hungarica 20. 687-689. p.

- Benedek P.** (1968a): Revision on the families Reduviidae and Phymatidae in the Carpathian Basin with the description of a new species from Hungary (Heteroptera) – *Folia Entomologica Hungarica* 21. 297-316. p.
- Benedek P.** (1968b): A Nabinae alcscalád magyarországi fajainak rendszere és gazdaságilag jelentős fajainak rajzási ideje (Heteroptera, Nabidae) – *Növényvédelem*, IV. 1. 16-31. p.
- Benedek P.** (1969a): Poloskák VII. - Heteroptera VII. - In: Magyarország állatvilága (Fauna Hungariae) – Akadémiai Kiadó, Budapest, 94. 7. 86. pp.
- Benedek P.** (1969b): A Nabidae család (Heteroptera) fajainak elterjedése a Kárpát-medencében – *Állattani Közlemények* 56. 1-4. 7-16. p.
- Benedek P.** (1970): The larvae and phenology of the hungarian Nabids (Heteroptera) - *Acta Zool. Ac. Scient. Hung.* – Akadémiai Kiadó, Budapest, 16. 357-366. p.
- Harmat B.** (1986a): A Bakony hegység karimáspoloska faunájának alapvetése (Heteroptera, Coreidae). - *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 5. 7-12. p.
- Harmat B.** (1986b): Ritkábban előforduló poloskafajok a Bakonyból (Heteroptera). - *Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis* 5. 13-16. p.
- Horváth G.** (1874): Hogy hívják a Pyrrhocoris apterus-t Magyarországon? - *Természettudományi Közöny* 6., 124-125. p.
- Horváth G.** (1877): A magyarországi rablópoloskák átnézete. Hemiptera. - *Természettudományi Füzetek* 1. 136-151. p.
- Horváth G.** (1918): Hemiptera. Félfedelűek – *A Magyar Birodalom Állatvilága*. Paszlavszky József (ed.), Budapest, 1-72. p.
- Jermey T.** (1951): Magyarországi megfigyelések a kolorádóbogáron. – *MTA Agr. Oszt. Közl.*, 2. 271-296. p.
- Putshkov, P. V.** (1982): Otlicitel'nye priznaki vidov roda Coranus iz gruppi subapterus (Het. Reduviidae) fauny Ukrajny - *Vestnik Zoologii* 1.
- Vásárhelyi T.** (1985): A barcsi borókás poloskafaunájának alapvetése (Heteroptera) - *Dunántúli Dolgozatok Természettud. Sorozat*, Pécs, 5. 11-104. p.
- Wagner, E.** (1967): Wanzen oder Heteropteren II. Cimicomorpha - In: Dahl, F.(ed.): *Die Tierwelt Deutschlands* 55. 179 p.

GRUNDRIß DER NABIDAE, REDUVIIDAE UND PYRRHOCORIDAE FAUNA DES BAKONY GEBIRGES (HETEROPTERA)

Die Arbeit enthält Angaben über die Verbreitung der Arten von 3 Wanzenfamilien (*Nabidae*, *Reduviidae* und *Pyrrhocoridae*) im Bakony-Gebirge, auf Grund von nahe 1000 Exemplaren. Mehr als 3/4 der heimischen Arten dieser 3 Familien sind bisher aus dem Bakony-Gebirge hervorgekommen. Mehrere davon sind im ganzen Land selten, bisher waren nur einige Fundorten bekannt. Die wertvollsten Arten von ihnen sind:

- Stalia boops* (SCHIÖDTE, 1870)
- Dolichonabis lineatus* (DAHLBOHM, 1850)
- Dolichonabis limbatus* (DAHLBOHM, 1850)
- Pygolampis bidentata* (GOEZE, 1778)
- Nagusta goedeli* (KOLENATI, 1856)

Der an mehreren Orten des Bakony-Gebirges sporadisch vorgekommene *Kalmanius flavo-marginatus* SCHOLTZ ist aber auch interessant, der bisher nur 3 bekannte Fundorte im Lande hatte, alle 3 in der Nähe der Landesgrenze.

Von den 3 Familien sind im Bakony-Gebirge die folgenden Arten am häufigsten:

Aptus mirmicoides (COSTA, 1834)
Nabis brevis (SCHOLTZ, 1846)
Nabis rugosus (LINNÉ, 1758)
Nabis ferus (LINNÉ, 1758)
Nabis punctatus (COSTA, 1843)
Nabis pseudoferus (REMANE, 1949)
Pyrhocoris apterus (LINNÉ, 1758)

Diese sind fast überall im Bakony-Gebirge zu finden.

A szerző címe (Anschrift des Verfassers):

Dr. Harmat Beáta
Bakonyi Természettudományi Múzeum
H - 8420 ZIRC
Rákóczi tér 1.